

De bijen en hun baasje

Toen ik maandagavond 13 juli 1998, twee volken wilde verenigen om met een sterker volk naar de phacelia te reizen, ging er iets mis. Hoewel ik mijn bijen altijd heb gekoesterd, in die zin dat ik ze tot mijn kennissenkring rekende waar ik altijd op kon vertrouwen, werd ik nu geconfronteerd met een furieus aanvallende meute die mij niet welkom was. Laten we het een foutje mijn-erzijds noemen, met verstrekking gevolg. Ze staken dwars door mijn spijkerbroek heen en mijn handschoenen (op de bijenmarkt gekocht!), waren niet van een kwaliteit om de 'Koningin' de hand te gaan schudden.

Een reactie bleef niet uit:

- 84 — 1. mijn hartslag liep snel op: 132 /min;
2. er ontstond druk op de borst die langere tijd aanhield;
3. de darmen kwamen in opspraak, wat mij noodde acuut langs de weg te gaan zitten;
4. ik gaf niet over, hoewel er een 'golfslag' in mijn maag tot stand kwam, die volgens mij ca. 45 seconden heeft geduurd;
5. de bijensteken veroorzaakten een vreselijke jeuk in armen en benen, om gek van te worden. Krabben was het enig beschikbare 'medicijn'.
Ik veronderstel dat ik tussen de 25 en 40 steken 'toegediend' heb gekregen. Om 21.45 uur meldde ik mij in het Ziekenhuis 'Gooi-Noord' bij de eerste hulp. Daar namen ze mij 'liefderlijk' op. Een half-tabletje van een medicijn (?) moest ik onder mijn tong laten smelten. In verband met de verhoogde hartslag, werd een cardiogram gemaakt.

Waarom teken ik dit incident zo nauwkeurig mogelijk op? Omdat ik denk dat elke imker 'het omgaan met bijen' moet leren en altijd bedacht moet zijn op een overgevoelighedsreactie. Zelf heb ik bijna 20 jaar bijen! En toch overkomt het mij. Het betekent dat een zorgvuldig omgaan met onze honingvriendinnetjes noodzakelijk blijft.

Het leek wenselijk 's nachts in het ziekenhuis te blijven, waarbij ik aan de hart-bewaking werd aangesloten. De volgende dag de 'fiets-proef', uithoudingstest, doorstaan. Prima! Ik mocht naar huis. Op 10 november 1998 had ik een afspraak met Prof. Dr. A.K.M. Bartelink, internist/allergoloog in het ziekenhuis Eemland te Amersfoort. Omdat er in ons land maar drie allergologen gespecialiseerd zijn in bijengif, neem ik met hem contact op. Aardige man, weet echt alles van bijen en hun natuurlijke geaardheid.

Het is onbekend hoeveel mensen zich tot de huisarts wenden bij een insecten-steek. Wel weten we dat in ons land per jaar bijna 5000 (!) mensen medische hulp in een ziekenhuis vragen na een steek van een insect. Daarbij is een enkele keer het gevolg van die steek wel eens fataal.

Bijen, maar ook hommels, steken alleen als hun omgeving wordt verstoord, dan wel wanneer ze worden bedreigd. De 'angel' bevindt zich aan het uiteinde van het achterlijf van de vrouwelijke insecten. Het gif dat bij een steek wordt ingebracht, bestaat uit een aantal verschillende stoffen. Een of meer van die stoffen kunnen allergie veroorzaken. Lokale reacties door insectensteken blijken als regel hinderlijk, doch meestal niet gevaarlijk. Attent zijn (!) blijft daarbij wel geboden, omdat bijvoorbeeld zwelling bij een steek in de luchtpijp tot ademnood kan leiden. Spoedopname is dan noodzakelijk. Overgevoeligheid voor bijensteken blijkt overigens vrijwel alleen bij imkers en hun gezinsleden voor te komen.

Uit opsomming van een aantal door mij aangedragen feiten, heb ik bevredigende antwoorden gekregen. Er vond een bloed- en urineonderzoek plaats. Een cardiogram zag er prima uit. Eind december bezocht ik andermaal het ziekenhuis Eemland voor een allergieonderzoek. Ik werd ingespoten met bijen- en wespengif. Ik blijf allergisch voor mijn bijenvriendinnetjes te zijn. Wespengif geeft geen reactie!

Moet ik mij nu laten immuniseren (ongevoelig laten maken) tegen bijengif dat de infectie veroorzaakt? Hetgeen inhoudt: 8 dagen opname op de afdeling Intensive Care! Daar zie ik vanaf! Vooralsnog kies ik voor een 'Epipen' (auto-injector) met 0,3 mg adrenaline, als het mij nog eens in ernstige mate mocht overkomen (inspuiting bij voorkeur in het boven-been in een spierbundel). Bij een minder sterke reactie kan worden volstaan met 1 mg Tavegil, zonodig 2 tabletjes.

Betekent dit nu dat geen stoffen in de bloedbaan zijn achtergebleven? Dat is juist; het lichaam reguleert in het algemeen zelf herstel. Er blijft geen residu in de bloedbaan achter, tenzij een overmatige hoeveelheid gif wordt ingebracht die niet tijdig door het lichaam kan worden verwerkt en afgevoerd.

Met dank aan Dr. Bartelink en zijn collega Dr. Flinterman, voor de prettige wijze waarop ze mijn 'bijen-incident' in het ziekenhuis 'Eemland' tegemoet zijn getreden.

Ik hoop met dit artikel alle imkers duidelijk te hebben gemaakt dat een allergische reactie op elk moment kan optreden. Het is niet van belang of je 5 of 20 jaar

geïmkerd hebt.

Verder wil ik iedere imker waarschuwen die een cursus bijenteelt verzorgt, of het nu volwassenen of schoolkinderen betreft. Er is altijd een kans dat een van de cursisten een allergische reactie vertoont. In dat geval moet een van de begeleidende personen deze cursist onmiddellijk onder medische behandeling laten stellen. En omdat de huisarts nooit thuis is, bij voorkeur naar de Polikliniek van het ziekenhuis. In geen geval de cursist op eigen gelegenheid naar huis laten gaan (zie Bijen 7(1): 15-16 (1998), want dit kan fatale gevolgen hebben.

Rob Molenaar

Zwermen scheppen of zwermen vangen?

Deze zomer ben ik verschillende keren door de regiopolitie gebeld omdat er een zwerm bij mensen in de tuin was komen aanvliegen. De meeste mensen waren erg geschrokken en ook soms bang. Maar wanneer je dan de zwerm geschept hebt en later de mensen nog een potje honing brengt voor de schrik en voor het melden van de zwerm, dan zijn ze vaak wel onder de indruk van het bijzondere bijenleven. In Nederland zijn al deze zwermen van collega-imkers of soms zelfs van jezelf. Het toppunt dit jaar was het volgende staaltje van collegialiteit. Een ouder echtpaar had op zaterdagmiddag de schrik van hun leven gekregen toen een zwerm zich nestelde aan en even later in hun schoorsteen. Ik heb ze voorgehouden dat de bijen absoluut geen kwaad deden en dat ik bereid was de bijen in een kast te doen die dan wel enkele weken aan hun schoorsteen moest hangen. (een bijenuitlaat tussen kast en schoorsteen en een raam open broed in de kast als lokker).

Na enkele dagen zouden de bijen zich toch steeds meer in de kast moeten gaan nestelen en zou de moeder, die nog niet over een te groot ratenbestand beschikte vanzelf moeten volgen.

Enkele dagen later belde ik de mensen op en deze zeiden dat het kastje netjes in de garage stond en dat de bijen door de gemeente waren doodgespoten want een andere 'imker' had gezegd dat dit systeem nooit zou werken en de bijen toch steeds rond het huis zouden blijven vliegen. Dit was volgens hem de beste oplossing en mensen die op deze manier werkten waren alleen maar bezig zwermen van anderen te vangen.

Dit bovenstaande verhaal maakt je woest. Vooral wanneer je hoort dat anderen onaangekondigd aan jouw materiaal zitten met alle gevolgen van dien.

Nu begin ik het volgende te bedenken en dit zal, ben ik overtuigd, veel mensen in de pen doen klimmen en misschien wel enkelen behoorlijk uit de tent lokken. Maar vooruit, ik gooi de knuppel in het hoenderhok. Ik zou willen voorstellen dat iedere imker in zijn of haar bijenstal, een of meerdere lege kasten wegzet met de vliegplanken geopend en voorzien van aantrekkelijke wat oudere raten. In de zwermtijd zullen hier zeker de zoekende bijen uit een zwerm en ook wel de bijen uit een nog niet gezwermd volk op af komen. Deze zullen de informatie over de gevonden stek thuis via de dans bekend maken en een zwerm die niet binnen een dag geschept wordt zal hier misschien intrekken.

Wanneer iedere imker dit zou doen zal dit vele zwermmeldingen via de politie voorkomen en hoeven we minder vaak weggevoegen zwermen te gaan scheppen. Het is een natuurlijke drang van de bijen om een nieuwe woning te zoeken en ik bied deze liever aan dan dat ik zwermen moet gaan scheppen. De reactie van wat een zwermendief, kan ik me voorstellen, maar wanneer u goed aan zwermverhinderen doet hoeft er bij u geen zwerm weg te vliegen (op tijd een veger of een vlieger maken en later goed de doppen breken, zonder er enkele te vergeten voorkomt een boel zwermmerij). Iedere naburige imker mag van mij zijn stal voorzien van enkele lege kasten. Het is toch een uitdaging om te zorgen dat je het zwermen voorkomt. De korfimmers, zult u zeggen, moeten de volken laten zwermen. Natuurlijk, maar de voorzwerm blijft net als anders de eerste dag of in ieder geval de eerste uren zeker hangen en is dan voor de imker zelf. De nazwermen zullen ook echt niet regelrecht naar een leegstaande kast of korf vliegen. Wanneer u de zwerm te lang laat hangen wel, maar dat was anders ook gebeurd en dan was het misschien de bewuste zwerm van de schoorsteen, zoals ik hierboven beschreef. Dus mede-imkers, ik nodig u uit om bovenstaande dit jaar te gaan proberen en u zult zien dat wanneer iedereen dit serieus doet (zwermverhinderen) u net zoveel zwermen terugkrijgt als dat er bij u wegvliegen. Bovendien houden we de bijen zo bij de imkers en minder in de tuintjes van de nieuwbouwwijken. Wie durft de uitdaging aan? Reacties op bovenstaande zijn van harte welkom.

Wilfred Muis, Epe.